

Draagpenning van goud, geschonken aan Piet Heyn, Den Haag (?), 1629

In het kader van toenemende belangstelling van het Rijksmuseum voor de Verenigde Oost- en de West-Indische Compagnie paste in 1983 de verwerving van een gouden penning geschonken aan Piet Heyn (1584–1629) door stadhouder Frederik Hendrik (1584–1647) als blijk van erkentelijkheid voor het veroveren van de Zilvervloot in 1628 in de baai van Matanzas bij Cuba (afb. 25).¹ Van een heldhaftige overwinning was geen sprake, omdat de schepen beladen met Spaanse matten – grof gemunt geld, afkomstig uit Mexico en de Spaanse koloniën in Zuid-Amerika – Piet Heyn uitsluitend door gunstige wind in handen waren gevallen. Het uittellen van de enorme hoeveelheid zilver ontlokte aan een Spaans sprekende papegaai de woorden: *Victoria, victoria, o que bene va, Victoria, victoria (victorie, victorie, o hoe goed gaat het ons...)*. Op 18 november 1628 schreef de Engelse gezant in Den Haag, Sir Dudley Carlton, over deze gebeurtenis: *It is the greatest prize that ever was taken from the Spaniards... The consequences here of are many and great.*² Eén van de gevolgen van zijn daad was, dat Piet Heyn, tot nu toe in dienst van de West-Indische Compagnie, maar ontevreden over de beleidsvoering, zijn functie verwisselde voor die van luitenant-admiraal bij de Admiraliteit van Holland, een post, die hij maar kort bekleedde, omdat hij op 28 juni 1629 sneuvelde in een gevecht tegen de Duinkerker kapers. De spoed waarmee de benoeming tot stand

kwam – Piet Heyn verwisselde binnen tien dagen van functie – valt te verklaren uit het feit, dat de Staten al sinds 18 augustus 1627, de dag waarop de vorige luitenant-admiraal van Holland, Willem van Nassau-Lalecq, sneuvelde bij Groenlo, op de benoeming van een opvolger aandrongen. Of de invloed van de stadhouder hierbij een rol heeft gespeeld is niet te zeggen. Dat er een vertrouwelijke relatie bestond tussen Frederik Hendrik en Piet Heyn wordt gesuggereerd in een onge-dateerd relaas van een Spaanse spion, die de prins het stadhouderlijk kwartier zag verlaten met zijn arm geleund op de schouder van Piet Heyn, *hem daarbij veel geheime dingen in het oor fluisterend.*³

Het bijzondere van deze medaille is, dat het een persoonlijk geschenk van de stadhouder aan Piet Heyn betreft, waarvan maar één exemplaar bestaat. De authenticiteit van de draagpenning blijkt uit twee bijbehorende briefjes. Het oudste verwijst naar één der laatste familieleden van Piet Heyn, overleden in 1816. Uit diens boedel werd de penning tijdens een veiling op 11 oktober 1848 in het Huis met de Hoofden te Amsterdam gekocht door K. J. F. C. Kneppelhout (1818–1885), de overgrootvader van de laatste eigenaar. De Dompierre de Chaufepié vermeldt deze transactie in zijn artikel over een tentoonstelling van het Nederlandse zeewezen, waarin een tekening van voor- en achterzijde van de draagpenning is afgebeeld.⁴ Met de verwerving van deze medaille, ooit gedragen door

Afb. 25. Gouden draagpenning, geschonken aan Piet Heyn door Frederik Hendrik, Den Haag (?), 1629. Diam. 5 cm. Voor- en keerzijde.

de beroemde vlootvoogd, onderging de collectie *Herinneringen aan Piet Heyn in het Rijksmuseum*⁵ een belangwekkende uitbreiding.

I.A.U. d. M.-V.

Noten

¹ Aangekocht van een particulier: inv. NG 1983-6. De draagpenning heeft een diameter van 5 cm en weegt 54.86 gram. Zij heeft een vast oog met een beweegbare draagrings en is aan weerszijden gegraveerd. Op de voorzijde staat het gekroonde wapen van de stadhouder, omgeven door twee aan elkaar geknoopte takken. Op de keerzijde staat: *Je Maintien:Draij 1629* in een lauwerkrans. Het jaartal 1629 heeft betrekking op het tijdstip waarop de prins de penning uitreikte: de verovering van de Zilvervloot vond plaats op 8 september 1628. Vermoedelijk Haags werk; merken ontbreken.

² S. P. l'Honoré Naber en Irene A. Wright, *Piet Heyn en de Zilvervloot. Bescheiden uit Nederlandsche en Spaanse Archieven*, Utrecht 1928 (uitgave Historisch Genootschap, 33ste serie nr. 53), p. xxxiii, noot 3.

³ J. J. Poelhekke, *Frederik Hendrik*, Zutphen 1978, p. 262.

⁴ H. P. de Dompierre de Chaufepié, 'Penningen aanwezig op de geschiedkundige tentoonstelling van het Nederlandsche Zeewezen', *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* 9 (1901), pp. 132-133.

⁵ R. van Luttervelt, 'Herinneringen aan Piet Heyn in het Rijksmuseum', *Bulletin Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond*, 6de serie, (1954), p. 145; I. A. Uitenhage de Mist-Ver-spyck, 'Goud voor Zilver', *Bulletin van het Rijksmuseum* 34 (1986), pp. 106-110.